

Ustawa o partiach politycznych i współczesne znaczenie partii

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Gra interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Andrzej Antoszewski, Ryszard Herbut, *Systemy polityczne współczesnego świata*, Gdańsk 2001, s. 60–61.
- Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 2.04.2020 r.].

- Źródło: *Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 8.04.2020 r.].
- Źródło: *Finanse polskich partii*, dostępny w internecie: batory.org.pl [dostęp 5.02.2020 r.].
- Źródło: *Wybory w dniu 13 października 2019 r.*, dostępny w internecie: sejmsenat2019.pkw.gov.pl [dostęp 8.04.2020 r.].

Źródło: Dawid Durejko, licencja: CC BY-SA 4.0.

Współczesna demokracja nie może funkcjonować bez partii politycznych. Rywalizacja między nimi stwarza obywatelom możliwość dokonywania wyboru w dniu głosowania, zaś same ugrupowania polityczne pozwalają różnym grupom społecznym na zbiorową obronę swoich idei oraz interesów. W każdym kraju obowiązują określone przepisy regulujące funkcjonowanie partii. W państwie demokratycznym stoją one na straży systemu wielopartyjnego i politycznego pluralizmu. Tak jest również w Polsce.

Twoje cele

- Wyjaśnisz, na czym polega znaczenie współczesnych partii politycznych.
- Opiszysz procedurę rejestrowania partii w Polsce.
- Scharakteryzujesz sposoby finansowania ugrupowań politycznych.
- Przedstawisz występujące w polskim prawie gwarancje pluralizmu politycznego.

Dla zainteresowanych

Pojęcie partii politycznej

Instytucjonalizacja partii politycznych w Polsce

Ustawa o partiach politycznych

System partyjny – rodzaje i funkcjonowanie

Finansowanie partii politycznych

Proces zakładania partii politycznych

Rodzaje i charakterystyka partii politycznych we współczesnej Polsce

Systemy partyjne – Polska po 1989 r. – ewolucja systemu partyjnego

Przeczytaj

Partia polityczna w świetle polskiej ustawy:

“ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych

jest dobrowolną organizacją, występującą pod określoną nazwą, stawiającą sobie za cel udział w życiu publicznym poprzez wywieranie metodami demokratycznymi wpływu na kształtowanie polityki państwa lub sprawowanie władzy publicznej.

Źródło: Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 8.04.2020 r.].

Znaczenie partii politycznych

We współczesnych demokracjach partie należą do najważniejszych podmiotów politycznych w państwie. Pełnią przy tym rozmaite funkcje. **Reprezentują różne grupy społeczne**, umożliwiają integrację mieszkańców kraju wokół wspólnych wartości, przekonań politycznych czy interesów, stanowią wreszcie skuteczne narzędzie promocji określonych idei politycznych.

Zastanów się, jakie są najważniejsze rodziny ideologiczne partii politycznych w Europie.

Partie polityczne pełnią także funkcję swoistego **łącznika między państwem a obywatelami**. Z jednej strony, przekazują społeczeństwu własną ocenę i interpretację działań rządzących, z drugiej zaś – umożliwiają jego członkom wywieranie wpływu na politykę państwa. Podstawowym celem partii politycznej jest bowiem **zdobycie lub utrzymanie władzy**.

Wprowadzenie **systemu wielopartyjnego** było jednym z najważniejszych aspektów demokratyzacji ustroju Polski na przełomie lat 80. i 90. XX w. **Swoboda działania partii politycznych** została zagwarantowana przez konstytucję w grudniu 1989 r. W art. 11 ust. 1 obecnej ustawy zasadniczej czytamy z kolei:

“ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Artykuł 11

1. Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność tworzenia i działania partii politycznych. Partie polityczne zrzeszają na zasadach dobrowolności i równości obywateli polskich w celu wpływania metodami demokratycznymi na kształtowanie polityki państwa.

Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 2.04.2020 r.].

Zastanów się, jakie znasz rodzaje systemów partyjnych.

Ustawa o partiach politycznych

Zasady funkcjonowania politycznych stronnictw w Polsce reguluje Ustawa o partiach politycznych z 1997 r. Zgodnie z jej przepisami, partia polityczna musi zapewnić **jawność swoich struktur**, które z kolei powinny **funkcjonować zgodnie z zasadami demokracji**. Każde stronnictwo zobowiązane jest mieć **statut**, który określa reguły jego funkcjonowania, w szczególności sposób nabywania członkostwa oraz tryb wyłaniania partyjnych organów.

Kongres statutowo-wyborczy PiS odbył się 3 lipca 2021 r.

Zastanów się, czy potrafisz wymienić wszystkie partie, które mają swoich przedstawicieli w sejmie.

Aby partia mogła działać w Polsce legalnie, musi zostać zarejestrowana. **Ewidencję partii politycznych** prowadzi **Sąd Okręgowy w Warszawie** i to ten organ decyduje o wpisie ugrupowania do rejestru. Zgłoszenie nowej partii wymaga przedstawienia jej statutu, a także dostarczenia co najmniej 1000 podpisów pełnoletnich polskich obywateli. Jeśli takie zgłoszenie spełnia wymogi formalne, sąd zobowiązany jest wpisać partię do ewidencji. Może on również wystąpić z pytaniem do Trybunału Konstytucyjnego, jeśli ma wątpliwości, czy statut partii jest zgodny z konstytucją. Z chwilą wpisania partii do ewidencji uzyskuje ona **osobowość prawną**. Może wówczas podjąć standardową działalność: wyłaniać statutowe organy, agitować na rzecz swojego programu, a także uczestniczyć w wyborach.

“ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Art. 13

Zakazane jest istnienie partii politycznych i innych organizacji odwołujących się w swoich programach do totalitarnych metod i praktyk działania nazizmu, faszyzmu i komunizmu, a także tych, których program lub działalność zakłada lub dopuszcza nienawiść rasową i narodowościową, stosowanie przemocy w celu zdobycia władzy lub wpływu na politykę państwa albo przewiduje utajnienie struktur lub członkostwa.

Źródło: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 2.04.2020 r.].

Partia polityczna może zostać rozwiązana, jeśli decyzję taką podejmie upoważniony do tego w statucie organ stronnictwa. Ustawa przewiduje jednak możliwość jej likwidacji także postanowieniem sądu. Dotyczy to przypadku, **gdy cele partii lub jej działalność są sprzeczne z konstytucją**. O takiej sprzeczności może orzec tylko Trybunał Konstytucyjny.

Zastanów się, kto ma prawo zwracać się z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego.

Rozprawa przed Trybunałem odbywa się z udziałem statutowego organu partii, zaś ciężar udowodnienia tej niezgodności spoczywa na wnioskodawcy. Trybunał rozpoznaje sprawę w pełnym składzie, a następnie – w drodze głosowania – wydaje orzeczenie. Jeśli uzna w nim rację wnioskodawcy, Sąd Okręgowy w Warszawie **wykreśla partię z ewidencji**.

Słownik

lobbying

ogół oficjalnych i nieoficjalnych działań, mających na celu wywieranie wpływu na osoby podejmujące decyzje polityczne

osobowość prawna

możliwość dokonywania czynności prawnych we własnym imieniu przez jednostkę niebędącą osobą fizyczną

pluralizm polityczny

jedna z cech współczesnej demokracji polegająca na funkcjonowaniu w państwie rozmaitych partii politycznych, które ze sobą konkurują na równych wobec prawa zasadach

statut

wewnętrzny dokument organizacji, określający zasady jej funkcjonowania, w szczególności strukturę organizacyjną i sposób wyłaniania organów kierowniczych

subwencja budżetowa

nieodpłatna pomoc finansowa z budżetu państwa; jedno z najważniejszych źródeł dochodów partii politycznej (poza składkami członkowskimi, darowiznami, spadkami itp.)

zbiórka publiczna

jedna z form gromadzenia środków finansowych oraz ofiar w naturze, polegająca na zbieraniu ich w miejscu publicznym (np. do puszek)

Gra interaktywna

Polecenie 1

Zagraj w grę interaktywną.

Test

Sprawdź swoją wiedzę, biorąc udział w quizie.

Poziom trudności:

łatwy

Limit czasu:

7 min

Twój ostatni wynik:

-

Uruchom

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Przyporządkuj partie do właściwych kategorii.

partia historyczna

partia postsolidarnościowa

partia postkomunistyczna

partia nowa

Wiosna

Platforma Obywatelska

Ruch Narodowy

Polskie Stronnictwo Ludowe

Prawo i Sprawiedliwość

Sojusz Lewicy Demokratycznej

Ćwiczenie 2

Wybierz poprawne zakończenie zdania.

Aby zarejestrować w Polsce partię polityczną, należy złożyć wniosek...

☐ do Państwowej Komisji Wyborczej.

☐ do Sądu Okręgowego w Warszawie.

☐ do Rady Ministrów.

☐ do Trybunału Konstytucyjnego.

Ćwiczenie 3

Rozstrzygnij, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
W Polsce mogą legalnie działać partie odwołujące się w programach do totalitarnych metod i praktyk działania komunizmu.	☐	☐
Warunkiem rejestracji partii politycznej w Polsce jest przedstawienie sądowi jej statutu.	☐	☐
Ugrupowania, które znajdują się w ewidencji partii politycznych, mają osobowość prawną.	☐	☐

Ćwiczenie 4

Zaznacz dopuszczane polskim prawem przychody partii politycznych.

☐ kredyty bankowe

☐ spadki

☐ składki członkowskie

☐ zbiórki publiczne

Ćwiczenie 5

Spośród poniższych fragmentów dokumentów, zaznacz te, które są częściami statutow partii.

Członkiem Platformy może być obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, który w dniu złożenia deklaracji ukończył 18 lat, akceptuje jej statut i program, ma nieposzlakowaną opinię oraz postępuje zgodnie z podstawowymi założeniami Platformy.

(...) może być członkiem krajowych i międzynarodowych organizacji zrzeszających partie polityczne i inne organizacje o podobnych celach i założeniach programowych oraz może z takimi organizacjami współpracować.

W przypadku rozwiązania struktury regionalnej likwidacji ulegają wszystkie władze regionalne. W przypadku powołania nowej struktury regionalnej Zarząd Główny SD podejmuje uchwałę o zwołaniu zjazdu oraz określa zasady jego przeprowadzenia.

Wspieramy również polskich mikroprzedsiębiorców. Mały ZUS Plus to program, który powstał z myślą o nich i o rozwoju ich biznesu. Najmniejsi przedsiębiorcy mogą liczyć na ułatwienia finansowe – dzięki obniżonej składce na ZUS zaoszczędzą co miesiąc średnio po kilkaset złotych.

Dotuje się 20 mln zł amerykański bank, a jednocześnie doprowadza się do upadku spółki Ursus. Opowiada się na konferencjach prasowych, jak dba się o polskie rolnictwo, a jednocześnie ani złotówką nie wspiera się polskiej firmy. (...) To skandal! Polskie władze powinny dbać o polskie spółki, nie zagraniczne.

Ćwiczenie 6

Zapoznaj się z danymi w tabeli i wykonaj ćwiczenie.

Nazwa komitetu wyborczego	% głosów
Komitet Wyborczy Prawa i Sprawiedliwości (z list tego Komitetu kandydowali również przedstawiciele Solidarnej Polski i Porozumienia Jarosława Gowina)	43,6
Koalicyjny Komitet Wyborczy Koalicja Obywatelska (utworzony przez Platformę Obywatelską, Nowoczesną, Inicjatywę Polską i Partię Zieloni)	27,4
Komitet Wyborczy Sojusz Lewicy Demokratycznej (z list tego Komitetu kandydowali również przedstawiciele Wiosny Roberta Biedronia i Lewicy Razem)	12,6
Komitet Wyborczy Polskie Stronnictwo Ludowe (z list tego Komitetu kandydowali również przedstawiciele Kukiz'15 i Unii Europejskich Demokratów)	8,6

Nazwa komitetu wyborczego	% głosów
Komitet Wyborczy Konfederacja Wolność i Niepodległość	6,8
Komitet Wyborczy Wyborców Bezpartyjni Samorządowcy	0,8
Komitet Wyborczy Wyborców Mniejszość Niemiecka	0,2

Źródło: Wybory w dniu 13 października 2019 r., dostępny w internecie: sejmsenat2019.pkw.gov.pl [dostęp 8.04.2020 r.].

Zaznacz partie, które – na podstawie wyników wyborów do sejmu – uzyskały prawo do subwencji z budżetu państwa.

☐ Solidarna Polska

☐ Kukiz'15

☐ Bezpartyjni Samorządowcy

☐ Partia Zieloni

☐ Sojusz Lewicy Demokratycznej

☐ Wiosna Roberta Biedronia

☐ Lewica Razem

☐ Platforma Obywatelska

☐ Nowoczesna

☐ Inicjatywa Polska

☐ Unia Europejskich Demokratów

☐ Porozumienie Jarosława Gowina

☐ Konfederacja Wolność i Niepodległość

☐ Prawo i Sprawiedliwość

☐ Mniejszość Niemiecka

☐ Polskie Stronnictwo Ludowe

Materiał źródłowy do ćwiczeń 7–8.

Respondentom zadano następujące pytanie:

Skąd, Pana(i) zdaniem, partie polityczne powinny uzyskiwać największą część funduszy na swoją działalność?

Odpowiedzi na przestrzeni czasu przedstawiono w poniższej tabeli.

Źródła finansowania partii politycznych	listopad 1992	lipiec 2000	marzec 2008	maj 2016
Ze składek swoich członków i sympatyków	58%	62%	59%	67%
Z budżetu państwa	2%	5%	6%	10%
Z własnej działalności gospodarczej	23%	17%	19%	10%
Od bogatych sponsorów, biznesmenów	5%	5%	6%	3%
Z zagranicy	0%	0%	1%	0%
Z innych źródeł	0%	0%	1%	1%
Trudno powiedzieć	12%	11%	8%	10%

Źródło: Fundacja im. Stefana Batorego, *Finanse polskich partii*, dostępny w internecie: batory.org.pl [dostęp 5.02.2020 r.].

Ćwiczenie 7

Na podstawie danych zawartych w tabeli przedstaw stosunek badanych do aktualnie obowiązujących w Polsce zasad finansowania partii politycznych.

Ćwiczenie 8

Podaj jeden argument za finansowaniem partii politycznych z budżetu państwa oraz jeden argument przeciwko takiemu finansowaniu.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Andrzej Antoszewski, Ryszard Herbut

Systemy polityczne współczesnego świata

W reżimach demokratycznych partie polityczne starają się wypełniać dwie zasadnicze i komplementarne role. Z jednej strony siły społeczno-mobilizacyjnej, aktywnej w ramach struktury społeczeństwa, co z reguły gwarantuje im określony poziom społecznego „zakorzenienia”, tak istotnego w rozgrywce wyborczej, zaś z drugiej – rolę aktora polityczno-instytucjonalnego, który zostaje zaangażowany w proces kształtowania polityki państwa i decyduje, współdecyduje lub tylko ma wpływ na kierunek jej ewolucji. Odgrywanie pierwszej roli związane jest otrzymaniem przez partię polityczną legitymacji społecznej, a tak naprawdę – legitymacji wyborczej, zezwalającej na chwilowe przejęcie odpowiedzialności za politykę państwa. Weryfikacja tej legitymacji z reguły następuje w trakcie odgrywania przez partię drugiej roli – aktora polityczno-instytucjonalnego. Przedstawiony schemat wydaje się dominować w ustabilizowanych demokracjach, w których polityka opiera się na tzw. kwestiach problemowych (issues), a głosowanie na partie zaczyna nabierać cech instrumentalnego decydowania. Głos oddany zostaje na tę partię, która oferuje wyborcy postulaty programowe mu bliskie, z którymi się identyfikuje, i co więcej, będąc u władzy, okazała się być sprawnie i racjonalnie działającą organizacją („pragmatyczny” wymiar legitymacji). W niektórych jednak krajach, zwłaszcza tworzących dopiero porządek demokratyczny, w polityce dominuje tzw. schemat tożsamości (identity). Jest to widoczne w państwach o zróżnicowanej strukturze społecznej, w których podziały askryptywne (np. rasa, etniczność czy nawet religia) odgrywają dużą rolę w polityce partyjnej. Wówczas legitymacja społeczna partii do rządzenia nie zostaje zweryfikowana poprzez ocenę

jej efektywności działania (np. jeżeli chodzi o dostarczenie dóbr materialnych), ale przyjmuje formę trwałej lojalności partyjnej. Wyborca nie kalkuluje, jak oddać swój głos. On z góry wie, iż z racji zajmowanego określonego miejsca w strukturze społecznej musi podjąć jednoznaczną decyzję polityczną.

Źródło: Andrzej Antoszewski, Ryszard Herbut, *Systemy polityczne współczesnego świata*, Gdańsk 2001, s. 60–61.

Wyjaśnij, czym się różnią partie odwołujące się do kwestii problemowych od takich, które odwołują się do określonej tożsamości.

Dla nauczyciela

Autor: Krzysztof Kowaluk

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Ustawa o partiach politycznych i współczesne znaczenie partii

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

II. Społeczeństwo obywatelskie.

Uczeń:

4) przedstawia cechy konstytutywne partii politycznych; wymienia partie polityczne, które w ostatnich wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przekroczyły próg niezbędny do uzyskania dotacji budżetowej, i nazwiska ich liderów; przedstawia podstawowe założenia programowe tych ugrupowań.

Zakres rozszerzony

VII. Rywalizacja o władzę.

Uczeń:

3) dokonuje charakterystyki partii politycznych działających współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej z punktu widzenia ideologii (np. przez zastosowanie „kompasu politycznego”).

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- opisuje procedurę rejestrowania partii politycznych w Polsce;
- charakteryzuje sposoby finansowania ugrupowań politycznych;

- wyjaśnia znaczenie współczesnych partii politycznych.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- lekcja odwrócona.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;
- debata oksfordzka;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Przed lekcją

1. Uczniowie zapoznają się z treścią zawartą w sekcji „Przeczytaj”, aby aktywnie uczestniczyć w lekcji.

Faza wstępna

1. Gra interaktywna. Dwuosobowe zespoły rozwiązują quiz. Zwycięscy mogą być nagrodzeni ocenami za aktywność.

2. Przedstawienie tematu i celów zajęć.

Faza realizacyjna

1. Przygotowania do debaty oksfordzkiej na temat: „Czy partie powinny być finansowane z budżetu państwa?”. Następuje wybór marszałka i sekretarza obrad. Wyłosowani „zwolennicy” finansowania partii z budżetu siadają po jednej stronie klasy, „przeciwnicy” – po drugiej. Część uczniów może stanowić publiczność, która w trakcie debaty będzie zadawać pytania zwolennikom i oponentom, a na koniec wyłoni zwycięzców w głosowaniu.

2. Przypomnienie zasad dyskusji i pouczenie osoby prowadzącej debatę o obowiązku ich pilnowania.
3. Debata. Głos zabierają – na zmianę – przedstawiciele jednej i drugiej frakcji. Publiczność zadaje pytania. Debata kończy się przeprowadzeniem głosowania. Jego przedmiotem jest pytanie postawione w tytule debaty. Sekretarz obrad zlicza głosy, osoba prowadząca ogłasza werdykt.
4. Nauczyciel oraz chętne osoby przedstawiają swoje uwagi dotyczące zakończonej dyskusji. Prezentują argumenty obu stron, które powinny zostać użyte w toku dyskusji. Oceniają pracę osoby prowadzącej obrady.

Faza podsumowująca

1. Wspólne wykonanie ćwiczenia 8 z sekcji „Sprawdź się”. Nauczyciel wyjaśnia zagadnienie partii tożsamościowych, posługując się odpowiednimi przykładami – historycznymi i współczesnymi (np. partii katolickich w Europie Zachodniej z początku XX w., współczesnych partii etnicznych w Bośni i Hercegowinie).
2. Wykonanie ćwiczeń 5–7 z sekcji „Sprawdź się”. Wspólne omówienie odpowiedzi.

Praca domowa:

Wykonaj ćwiczenia 1–4 z sekcji „Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

Ustawa z 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych, isap.sejm.gov.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Gra interaktywna może zostać wykorzystana przez uczniów indywidualnie lub podczas zajęć w charakterze podsumowania.